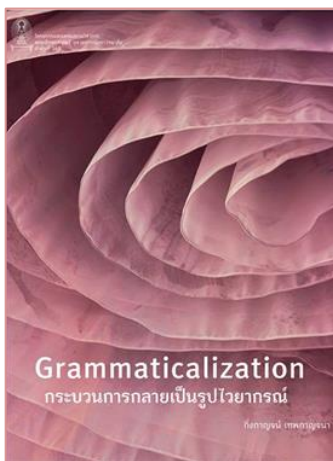

Grammaticalization กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์

พิรุฬห์ ปิยมหพงศ์*

กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา. (2559).
*Grammaticalization กระบวนการ
กลายเป็นรูปไวยากรณ์*. กรุงเทพฯ:
โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ
ฝ่ายวิจัย คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 352 หน้า.

ความนำ

การกลายเป็นรูปไวยากรณ์ (grammaticalization) เป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่ได้รับความสนใจในการศึกษาทางภาษาศาสตร์อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากมีงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นดังกล่าวในหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษากกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ในภาษาใดภาษาหนึ่งโดยเฉพาะ การศึกษากกระบวนการดังกล่าวในลักษณะเชิงเปรียบเทียบต่างระหว่าง 2 ภาษา

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษและภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ติดต่อได้ที่: ppiyamahapong@gmail.com

(contrastive study) หรือการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบจากมุมมองทางแบบลักษณะภาษา (typological perspective) การกลายเป็นรูปไวยากรณ์พิจารณาว่าเป็นภูมิภาคลักษณะ (areal feature) ที่โดดเด่นประการหนึ่งของภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากปรากฏการณ์ดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการใช้คำกริยาหลายคำเรียงต่อกันหรือที่เรียกว่า การใช้หน่วยสร้างเรียง (serial verb construction) เพื่อพรรณนาเหตุการณ์ที่ซับซ้อน ลักษณะทางภาษาประการดังกล่าวเป็นคุณลักษณะทางภาษาที่ปรากฏร่วมกันของภาษาในภูมิภาคนี้และพิจารณาว่าเป็นแรงจูงใจสำคัญของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ที่มีโนทัศน์ต้นแหล่งเป็นคำกริยา

แม้ว่าการกลายเป็นรูปไวยากรณ์จะเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจและศึกษาอย่างต่อเนื่องสังเกตได้จากมีงานวิจัยและหนังสืออ้างอิงฉบับภาษาอังกฤษจำนวนมาก แต่สำหรับแวดวงวิชาการภาษาศาสตร์ในประเทศไทยแล้ว ยังไม่มีตำราวิชาการเล่มใดที่นำเสนอข้อมูลรวมทั้งแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับปรากฏการณ์ดังกล่าวอย่างชัดเจนมากนัก นักวิจัยไทยที่สนใจกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์จึงต้องค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างประเทศ แต่ก็อาจมีข้อจำกัดในเรื่องการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้รวมทั้งการได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแม่นยำเท่าใดนัก

หนังสือเรื่อง *Grammaticalization กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์* ที่ผู้ปริทัศน์เลือกนำเสนอในครั้งนี้เป็นผลงานของศาสตราจารย์ ดร.กิงกานูจัน เทพกาญจนา อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หนังสือเล่มนี้เกิดขึ้นจากความสนใจของผู้เขียนที่พบว่า คำกริยาจำนวนหนึ่งที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงเปลี่ยนแปลงทั้งหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายจนกลายเป็นรูปไวยากรณ์ (grammaticalized form) จากจุดเริ่มต้นดังกล่าว ผู้เขียนศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติมในแนวการวิจัยทางภาษาศาสตร์ปริชาน และกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ก็เป็นหนึ่งในหัวข้อที่ได้รับความสนใจจากแนวทางการศึกษาดังกล่าว นอกจากรูปไวยากรณ์จะมีโนทัศน์ต้นแหล่งจากคำกริยาแล้ว มโนทัศน์ของคำนามก็เป็นต้นแหล่งของรูปไวยากรณ์เช่นกัน ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากวรรณกรรมสำคัญที่ศึกษาการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ รวมทั้งระบุข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากประสบการณ์การ

ทำวิจัยของตนเองและจากหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งสิ้น 10 บท เนื้อหาในแต่ละบทสัมพันธ์กันดัง สารสังเขปที่ผู้ปริทัศน์จะนำเสนอในหัวข้อต่อไป

สารสังเขปของหนังสือเล่มนี้

หนังสือ *Grammaticalization กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์* ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งสิ้น 10 บท ผู้ปริทัศน์ขอสรุปสาระสำคัญของหนังสือเล่มดังกล่าวโดยจำแนกเนื้อหาทั้ง 10 บทออกเป็น 4 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์

ส่วนที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ประกอบด้วยเนื้อหาในหนังสือ 2 บท ได้แก่ บทที่ 1 ที่ว่าด้วยประวัติการศึกษา กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ และบทที่ 2 แรงจูงใจของกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ในบทที่ 1 ผู้เขียนนำเสนอประวัติของการศึกษากระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวจนกระทั่งช่วงที่ การศึกษาปรากฏการณ์นี้เฟื่องฟู การกลายเป็นรูปไวยากรณ์เริ่มต้นจากข้อสังเกต ของโจว โปนี่ที่พบว่า สัญลักษณ์ตัวเขียนในภาษาจีนมี 2 ชนิด ได้แก่ สัญลักษณ์ ตัวเขียนที่มีความหมายเต็มและสัญลักษณ์ตัวเขียนที่มีความหมายว่างเปล่า สัญลักษณ์ตัวเขียนประเภทหลังพัฒนาหรือ “กลายเป็น” มาจากสัญลักษณ์ตัวเขียน ประเภทแรก การค้นพบดังกล่าวนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษากระบวนการ กลายเป็นรูปไวยากรณ์ในปัจจุบัน การศึกษาเกี่ยวกับการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งถึงช่วงที่เมเยอร์พัฒนากระบวนการกลายเป็นรูป ไวยากรณ์ในฐานะแก่นของการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางภาษาอย่างแท้จริง ดังจะ เห็นได้จากการบัญญัติศัพท์ภาษาฝรั่งเศสว่า *grammaticalisation* ขึ้นเมื่อ ค.ศ.1912

หลังจากนั้น การศึกษากระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ก็ได้รับความสนใจและศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ค.ศ.1980 เป็นต้นมา

ก่อนที่ผู้เขียนจะเริ่มนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ทั้งหมด ผู้เขียนได้แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนถึงที่มาของชื่อหนังสือว่า เพราะเหตุใดผู้เขียนจึงบัญญัติ *grammaticalization* ว่า “กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์” ไม่ใช่ “การกลายเป็นคำไวยากรณ์” ตามที่ราชบัณฑิตยสภา (2560) บัญญัติ ผู้เขียนให้เหตุผลว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นศัพท์ที่ใช้ในความหมายแคบและเฉพาะภาษา กล่าวคือ ผลผลิตของกระบวนการดังกล่าวอยู่ในลักษณะของ “คำ” ไวยากรณ์เท่านั้น แต่จุดมุ่งหมายของผู้เขียนต้องการนำเสนอผลผลิตจากกระบวนการดังกล่าวในหลายภาษา หากพิจารณารูปภาษาที่ผ่านกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ (ต่อไปนี้ ผู้ปริทัศน์จะเรียกว่า รูปไวยากรณ์) ในภาษาต่างๆ จะพบว่า ผลผลิตจากกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ไม่ได้จำกัดแค่คำหรือหน่วยศัพท์นั้น หากแต่หมายรวมถึงรูปไวยากรณ์ลักษณะอื่นๆ ได้แก่ รูปปฏิพัทธบท (clitic) หรือสัทธิรรดเติม (affix) (ราชบัณฑิตยสภา (2560) เรียกว่า รูปติดและหน่วยคำเติม ตามลำดับ)

ผู้เขียนนิยามกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่รูปภาษาที่แสดงหน้าที่และความหมายเชิงเนื้อหาพัฒนาหรือ “กลาย” เป็นรูปภาษาที่แสดงหน้าที่และความหมายทางไวยากรณ์ซึ่งมีความหมายที่ไม่สามารถปรากฏได้ตามลำพัง แต่ต้องปรากฏร่วมกับความหมายเชิงเนื้อหาเพื่อเพิ่มเติมความหมายทางไวยากรณ์ให้กับความหมายเชิงเนื้อหาดังกล่าว หรืออีกคำนิยามหนึ่ง การกลายเป็นรูปไวยากรณ์เป็นปรากฏการณ์ที่รูปภาษาที่แสดงหน้าที่และความหมายเชิงไวยากรณ์ในระดับน้อยพัฒนาไปเป็นรูปภาษาที่แสดงหน้าที่และความหมายเชิงไวยากรณ์ในระดับที่สูงกว่า รูปไวยากรณ์ที่พิจารณาว่าเป็นผลผลิตของกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์จำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ คำศัพท์สัทธิรรดเดี่ยว (monomorphemic lexical item) รูปปฏิพัทธบท และสัทธิรรดเติม รูปไวยากรณ์ทั้ง 3 ประเภทแสดงระดับของความเป็นไวยากรณ์ (degree of grammaticality) ที่แตกต่างกันบนแนวต่อเนื่อง (continuum) กล่าวคือ คำศัพท์สัทธิรรดเดี่ยวแสดงระดับความเป็นไวยากรณ์

ที่น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับรูปปฏิพัทธ์และสัทธิรตเดิมที่แสดงระดับความเป็นไวยากรณ์ที่สูงกว่าตามลำดับ

กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ไม่ได้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างนิรเกณท์หรือปราศจากแรงจูงใจใดๆ หากแต่กระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นจาก 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ (1) การสื่อสารระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และ (2) ปริชาณ การสื่อสารระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังมีบทบาทต่อการผลักดันกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ในประเด็นที่ว่า การกลายเป็นรูปไวยากรณ์ช่วยแก้ไข้ปัญหาในการหาชื่อเรียกมโนทัศน์ใหม่ที่ไม่เคยมีชื่อเรียกมาก่อน (ในที่นี้ หมายถึง มโนทัศน์ทางไวยากรณ์ (grammatical concept)) กล่าวคือ ผู้ใช้ภาษามีแนวโน้มที่จะใช้มโนทัศน์ที่อ้างถึงสิ่งรูปธรรมเพื่อทำความเข้าใจ อธิบาย หรือพรรณนาปรากฏการณ์หรือมโนทัศน์ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมน้อยกว่าหรือเป็นนามธรรมมากกว่า หลักการดังกล่าวเรียกว่า **หลักการใช่วิธีเก่าเพื่อแสดงหน้าที่ใหม่** ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ทั้งมโนทัศน์ต้นแหล่ง (source concept) ซึ่งเป็นมโนทัศน์ของสิ่งรูปธรรมและมโนทัศน์เป้าหมาย (target concept) ซึ่งเป็นมโนทัศน์ทางไวยากรณ์จะต้องสัมพันธ์กันทางใดทางหนึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ทั้งสองเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงด้วยระบบปริชาณ (cognitive system) ของผู้ใช้ภาษา อาจกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นผลมาจากปัจจัยที่ 2 นั่นเอง การเข้าใจมโนทัศน์เป้าหมายที่อิงจากมโนทัศน์ต้นแหล่งถือว่าการสร้างสรรค์ทางปริชาณในลักษณะที่ว่า ผู้ใช้ภาษาเห็นความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ต้นแหล่งกับมโนทัศน์เป้าหมายหรือมองเห็นมโนทัศน์/ ความหมาย “ใหม่” ในมโนทัศน์/ ความหมาย “เดิม” เช่น การมองเห็นมโนทัศน์ส่วนของร่างกายเป็นมโนทัศน์เชิงปริภูมิ อาทิ หลัง ซึ่งเป็นมโนทัศน์ส่วนของร่างกายและ หลังบ้าน ซึ่งเป็นมโนทัศน์เชิงปริภูมิ (spatial concept)

ส่วนที่ 2 กลไกและกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางรูปภาษาที่เกิดขึ้น

จากการกลายเป็นรูปไวยากรณ์

สำหรับส่วนที่ 2 ผู้ปริทัศน์จะสรุปกลไก (mechanism) และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับรูปภาษาจากกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ส่วนที่ 2 นี้

ประกอบด้วยเนื้อหาในหนังสือจำนวนทั้งสิ้น 4 บท ได้แก่ บทที่ 3 กลไกทางภาษาที่ผลักดันกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ บทที่ 4 กระบวนการทางปริชานเบื้องหลังกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ บทที่ 5 ลักษณะของกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ และบทที่ 6 กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์จากมุมมองของทฤษฎีการใช้ (usage-based theory)

หากพิจารณาจากเนื้อหาในบทที่ 3 และบทที่ 4 จะพบว่า ผู้เขียนแยกกลไกที่ขับเคลื่อนกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์เป็น 2 ประเภท ได้แก่ กลไกทางภาษา (linguistic mechanism) และกลไกทางปริชาน (cognitive mechanism) กลไกทางภาษาในที่นี้จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis) และการเทียบแบบ (analogy) กลไกทางภาษาทั้งสองแสดงนัยสำคัญที่แตกต่างกันดังนี้

การวิเคราะห์ใหม่เป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างเล็ก ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างในระดับผิว กลไกดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่ผู้รับสารวิเคราะห์โครงสร้างของรูปภาษาและเข้าใจความหมายของโครงสร้างดังกล่าวในแบบที่แตกต่างจากผู้ส่งสาร หากพิจารณาร่วมกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางภาษาตามการนำเสนอของนักภาษาศาสตร์โครงสร้างนิยมจะพบว่า การวิเคราะห์ใหม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (syntagmatic relation) ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเรียกปฏิบัติการของกลไกดังกล่าวว่าเป็นปฏิบัติการแบบ “ซุ่มเงียบ” (covert) การวิเคราะห์ใหม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแง่มุมต่างๆ ต่อไปนี้ (1) การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์แบบหน่วยประกอบ (2) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแบบลดหลั่น (3) การเปลี่ยนแปลงชนิดของคำ (4) การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ และ (5) การเปลี่ยนแปลงความยืดหยุ่นภายใน จากการเปลี่ยนแปลงทั้ง 5 ลักษณะดังกล่าว ผู้เขียนจึงระบุให้การวิเคราะห์ใหม่เป็น “กลไกหลัก” ของกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ในทางกลับกัน การเทียบแบบเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในระดับผิวที่ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎในภาษา กลไกทางภาษาดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงระบบ (paradigmatic relation) ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเรียกปฏิบัติการของกลไกดังกล่าวเป็นปฏิบัติการแบบ “ปรากฏชัด” (overt) และพิจารณาว่าเป็น “กลไกรอง” ของกระบวนการกลายเป็นรูป

ไวยากรณ์ ผู้เขียนกล่าวสรุปว่า การกลายเป็นรูปไวยากรณ์จะเกิดขึ้นไม่ได้หากปราศจากกลไกการวิเคราะห์ใหม่และการเทียบแบบ

นอกเหนือจากกลไกทางภาษาทั้ง 2 กลไกที่ขับเคลื่อนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์แล้ว กลไกทางปริชานก็มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการดังกล่าวเช่นกัน กลไกทางปริชานที่ขับเคลื่อนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ **อุปลักษณ์ (metaphor)** และ **นามนัย (metonymy)** กลไกทางปริชานทั้ง 2 ขับเคลื่อนปรากฏการณ์ดังกล่าวในลักษณะที่แตกต่างกันดังนี้

อุปลักษณ์เป็นกลไกทางปริชานที่นำมโนทัศน์ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมมากกว่าหรือที่เรียกว่ามโนทัศน์ต้นแหล่งมาใช้เพื่อทำความเข้าใจมโนทัศน์ที่เป็นรูปธรรมน้อยกว่าหรือเป็นนามธรรมสูงกว่าหรือที่เรียกว่ามโนทัศน์เป้าหมาย การเชื่อมโยง (mapping) ระหว่างมโนทัศน์ทั้งสองเป็นการเชื่อมโยงแบบทิศทางเดียว (unidirectional) อุปลักษณ์เป็นกลไกทางปริชานที่สำคัญต่อการกลายเป็นรูปไวยากรณ์เนื่องจากมโนทัศน์ทางไวยากรณ์หรือประเภททางไวยากรณ์ต่างๆ เช่น กาล (tense) การณ์ลักษณะ (aspect) ทัศนภาวะ (modality) หรือความสัมพันธ์เชิงปริภูมิล้วนเป็นมโนทัศน์ที่มีลักษณะเป็นนามธรรมสูง ผู้ใช้ภาษาเข้าใจมโนทัศน์ดังกล่าวผ่านการเปรียบเทียบกับมโนทัศน์ที่เป็นรูปธรรมมากกว่า การเชื่อมโยงมโนทัศน์ลักษณะนี้อาศัยความคล้ายคลึง (similarity) ที่มาจากประสบการณ์ที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกโดยมโนทัศน์ที่ซับซ้อนน้อยกว่าทำหน้าที่เป็น “พาหะ” นำไปสู่การเข้าใจมโนทัศน์ “เป้าหมาย” ที่มีลักษณะซับซ้อนมากกว่า หลักฐานทางภาษาที่แสดงว่าผู้ใช้ภาษาเข้าใจสิ่งหนึ่งโดยเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่งที่เข้าใจง่ายกว่าคือ **อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (conceptual metaphor)** ด้วยเหตุนี้ นักภาษาศาสตร์ส่วนใหญ่ต่างเห็นตรงกันว่า อุปลักษณ์เป็นกลไกสำคัญที่ผลักดันการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์การกลายเป็นรูปไวยากรณ์ด้วยกลไกทางปริชานอุปลักษณ์เพียงกลไกเดียวก็น่ามีข้อจำกัดเช่นกัน ผู้เขียนแสดงทรรศนะเกี่ยวกับจุดอ่อนของการวิเคราะห์ให้อุปลักษณ์เป็นกลไกทางปริชานของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ไว้ว่า การพิจารณาการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ด้วยอุปลักษณ์ตั้งอยู่บนสมมติฐานเบื้องต้น (assumption) ที่ว่า (1) การเคลื่อนย้ายมโนทัศน์เกิดขึ้นทันที (2) มโนทัศน์

ต้นแหล่งและมโนทัศน์เป้าหมายแยกออกจากกันอย่างชัดเจน (3) ขั้นตอนของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ไม่ต่อเนื่อง แต่การศึกษาในระยะต่อมาพบว่า ภาษารูปภาพที่ผ่านการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานเบื้องต้นทั้ง 3 ประการ กล่าวคือ (1) การเคลื่อนย้ายมโนทัศน์ไม่ได้เกิดขึ้นทันทีที่เกิดได้จากภาษารูปภาพที่พิจารณาอาจแสดงความกำกวมทางความหมายในบางบริบท กล่าวคือ ภาษารูปภาพนั้นแสดงความหมายของทั้งมโนทัศน์ต้นแหล่งและมโนทัศน์เป้าหมาย ด้วยเหตุนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป (2) มโนทัศน์ต้นแหล่งและมโนทัศน์เป้าหมายไม่ได้เป็นมโนทัศน์ที่แยกออกจากกันอย่างชัดเจน แต่มโนทัศน์ทั้งสองอาจเชื่อมโยงกันด้วยมโนทัศน์ย่อยๆ ที่อยู่ระหว่างมโนทัศน์ทั้งสองนั้น เช่น มโนทัศน์วัตถุ → มโนทัศน์วัตถุ/ พื้นที่ → มโนทัศน์พื้นที่ ด้วยข้อจำกัดข้างต้น การศึกษาในระยะต่อมาจึงนำเสนอว่า นอกจากอุปลักษณะแล้ว นามนัยก็เป็นกลไกทางปริธานอีกกลไกหนึ่งที่ผลักดันการกลายเป็นรูปไวยากรณ์

นามนัยเป็นกลไกทางปริธานสำหรับการย้ายความหมาย (semantic transfer) ที่มโนทัศน์ต้นแหล่งและมโนทัศน์เป้าหมายอยู่ใกล้ชิดติดกัน (contiguity) และมโนทัศน์ทั้งสองอยู่ในแวดวงทางความหมาย (semantic domain) เดียวกัน นามนัยทำหน้าที่เป็นดัชนีชี้ไปที่ความหมายบางประการที่อยู่ใกล้ชิดกับความหมายต้นแหล่ง กล่าวอีกนัยหนึ่ง มโนทัศน์ต้นแหล่งทำหน้าที่เป็น “จุดเชื่อมต่อ” (point of access) ให้เข้าใจมโนทัศน์เป้าหมาย ความเชื่อมโยงทางมโนทัศน์ทั้งสองที่มาจากความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดติดกันดังกล่าวมาจากประสบการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษา ปัจจัยที่ช่วยขับเคลื่อนนามนัย คือ ปัจจัยทางวัฒนธรรมปฏิบัติและบริบท ปัจจัยทั้งสองมีผลต่อการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ในลักษณะที่ว่า ถ้อยคำแต่ละถ้อยคำประกอบด้วยความหมาย 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) ความหมายเชิงอรรถศาสตร์ซึ่งมีลักษณะหนึ่งและไม่แปรเปลี่ยนไปตามบริบท และ (2) ความหมายเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติซึ่งเป็นความหมายที่ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ บริบท และผู้ร่วมสถานการณ์การสื่อสาร ความหมายเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติมาจากการอนุมาน (inference) ซึ่งอาศัยการคาดเดาที่อิงจากสถานการณ์การสื่อสารและบริบท ประสบการณ์ การรู้เอง รวมทั้งความเชื่อของผู้รับสาร นามนัยจะกระตุ้นให้ผู้รับสารนึกถึงความหมายที่อยู่ใกล้เคียงกับความหมายประจำรูปซึ่งเดิมความหมายที่อนุมานได้เป็นความหมายแฝงของ

ความหมายประจำรูปภาษานั้นๆ การอนุมานความหมายลักษณะดังกล่าว เรียกว่า การอนุมานทางวจนปฏิบัติ (pragmatic inference) เมื่อความหมายเชิงอนุมานซึ่งเป็นความหมายทางไวยากรณ์ถูกนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง ความหมายนั้นก็จะกลายเป็นความหมายประจำรูป (conventionalized meaning) ของรูปภาษาหนึ่งๆ ในที่สุด

หลังจากที่ผู้เขียนนำเสนอกลไกที่ขับเคลื่อนกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ทั้งกลไกทางภาษาและกลไกทางปริชานแล้ว ในบทต่อไป ผู้เขียนกล่าวถึงลักษณะสำคัญของกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์พอสรุปได้ดังนี้ การกลายเป็นรูปไวยากรณ์เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่ว่า รูปภาษาหนึ่งๆ ที่จะกลายหรือพัฒนาความหมายและหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้นั้นจะปรากฏในหน่วยสร้างที่เฉพาะเจาะจง (specific construction) หน่วยสร้างใดหน่วยสร้างหนึ่ง ไม่ใช่ปริบทหรือหน่วยสร้างใดๆ ก็ได้ กล่าวคือ เมื่อรายศัพท์ (lexical item) หนึ่งๆ ที่มีความหมายและหน้าที่เชิงเนื้อหาปรากฏในปริบททางวากยสัมพันธ์ที่เฉพาะเจาะจงแบบหนึ่ง รายศัพท์ดังกล่าวและรายศัพท์ข้างเคียงจะรวมกันเป็น “หน่วยสร้าง” หากหน่วยสร้างนั้นพัฒนาความหมายและหน้าที่เชิงไวยากรณ์ต่อไปก็จะกลายเป็นรูปภาษาที่แสดงหน้าที่และความหมายเชิงไวยากรณ์อย่างสมบูรณ์ คุณลักษณะของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ประการที่ 2 คือ การกลายเป็นรูปไวยากรณ์เป็นการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียว (unidirectional) กล่าวคือ A กลายเป็น B โดยที่ B กลายเป็น A ไม่ได้ นอกจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้ว การกลายเป็นรูปไวยากรณ์ยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนลักษณะต่างๆ ต่อรูปภาษาเช่นกันทั้งการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวจนปฏิบัติ (เช่น การเจือจางทางความหมาย (semantic bleaching) ที่ความหมายของรูปภาษาจากเดิมที่แสดงความหมายรูปธรรมกลายเป็นแสดงความหมายนามธรรม ความหมายดังกล่าวมีผลให้รูปภาษานั้นๆ ปรากฏในปริบทที่กว้างขวางหรือหลากหลายมากยิ่งขึ้น) การเปลี่ยนแปลงทางสัทธิวรรณและวากยสัมพันธ์ (เช่น การเปลี่ยนหมวดคำ (decategorialization) และการขยายหน้าที่ทางไวยากรณ์ให้กว้างขวางมากขึ้น) และการเปลี่ยนแปลงทางเสียง (เช่น การยุบรวม (coalescence) ซึ่งเป็นการที่คำ 2 คำซึ่งเป็นรูปภาษาที่เป็นอิสระจากกันและปรากฏเรียงกันในแนวระนาบรวมตัวกันเป็นรูปภาษาใหม่ หรือการลดทอนคุณสมบัติทางเสียง (phonological attrition) ซึ่ง

เป็นกระบวนการที่เสียงของสัทอรรถสั่นลงเนื่องจากเสียงบางเสียงในสัทอรรถดังกล่าว หายไป)

สำหรับบทที่ 6 ผู้เขียนนำเสนออีกปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้เกิดการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ปัจจัยดังกล่าว คือ ความถี่ (frequency) นักวิจัยที่ศึกษาการกลายเป็นรูปไวยากรณ์จากมุมมองทฤษฎีการใช้เสนอว่า ความถี่ในการปรากฏเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์โดยที่รูปภาษาที่ผ่านกระบวนการดังกล่าวจะต้องปรากฏในหน่วยสร้างที่เฉพาะเจาะจงในความถี่ที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับรูปภาษาอื่นที่ไม่ได้ผ่านการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ รูปภาษาที่ปรากฏในหน่วยสร้างที่เฉพาะเจาะจงหน่วยสร้างใดหน่วยสร้างหนึ่งในความถี่ที่สูงอาจกลายเป็นรูปไวยากรณ์ได้ มุมมองดังกล่าวแตกต่างจากการศึกษาการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ที่ผ่านมาในประเด็นที่ว่า การกลายเป็นรูปไวยากรณ์ไม่ได้เกิดกับรูปภาษาหรือหน่วยศัพท์หน่วยใดหน่วยหนึ่ง หรือคำที่อยู่ในหน่วยสร้างใดก็ได้ หากแต่เกิดกับคำเนื้อหาที่ปรากฏในหน่วยสร้างที่เฉพาะเจาะจง เช่น *to be going to* ที่บ่งชี้อนาคตกาลในภาษาอังกฤษ หน่วยสร้างดังกล่าวผ่านการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ไม่ใช่แค่คำใดคำหนึ่งเท่านั้น พิจารณาจากคำกริยา *go* ต้องปรากฏในหน่วยสร้างที่แสดงการณลักษณะดำเนินอยู่เท่านั้น ไม่ปรากฏในหน่วยสร้างแบบอื่น ในทางเดียวกัน คำกริยาที่กลายเป็นรูปไวยากรณ์ต้องเป็นคำกริยา *go* เท่านั้น ไม่ใช่คำกริยาคำอื่น เช่น *I am travelling to see the king.* หรือ *I am riding to see the king.* จึงจะมีผลให้หน่วยสร้าง *to be going to* กลายเป็นหน่วยสร้างที่บ่งชี้เหตุการณ์ในอนาคต

ส่วนที่ 3 ตัวอย่างของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์

ส่วนที่ 3 ผู้ปริทัศน์รวมเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ทั้ง 3 บทเข้าด้วยกัน ได้แก่ บทที่ 7 ตัวอย่างของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์จากคำนาม บทที่ 8 ตัวอย่างของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์จากคำกริยา และบทที่ 9 ดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติ จะเห็นได้ว่า บทที่ 7 และบทที่ 8 เป็นตัวอย่างของรูปไวยากรณ์ที่มโนทัศน์ต้นแหล่งมาจากประเภททางวากยสัมพันธ์ (syntactic category) ที่แตกต่างกัน ส่วนบทที่ 9 ผู้เขียนนำเสนอ

รูปไวยากรณ์อีกประเภทหนึ่งที่มีลักษณะแตกต่างจากรูปไวยากรณ์ที่ผู้เขียนนำเสนอใน 8 บทที่ผ่านมา

ผู้ปริทัศน์ขอยกตัวอย่างรูปไวยากรณ์ที่พัฒนามาจากมโนทัศน์ต้นแหล่งที่เป็นคำนาม 3 ประเภท ได้แก่ (1) **รูปไวยากรณ์ที่แสดงความสัมพันธ์เชิงปริภูมิหรือความสัมพันธ์เชิงพื้นที่** ต้นแหล่งของรูปไวยากรณ์ประเภทดังกล่าวอาจมาจากคำนามที่แสดงส่วนของร่างกาย เช่น คำว่า *หลัง* *กัน* *มโนทัศน์* ของคำดังกล่าวซึ่งก็คือส่วนของร่างกายถูกนำมาใช้เพื่อทำความเข้าใจมโนทัศน์เชิงพื้นที่ที่จะสังเกตได้จากตัวอย่างต่อไปนี้ *เขาไปตลาดหลังโรงพยาบาล เขาวิ่งไปที่กันถู่* ทั้ง *หลัง* และ *กัน* ในบริบทดังกล่าวไม่ได้แสดงส่วนของร่างกาย หากแต่แสดงความสัมพันธ์ของคำนามทั้งสองว่า สิ่งหนึ่งอยู่ที่บริเวณใดบริเวณหนึ่ง จากตัวอย่างข้างต้น อุปลักษณะเป็นกลไกทางปริชาณที่สำคัญต่อการขยายความหมายของรูปไวยากรณ์ที่แสดงความสัมพันธ์เชิงปริภูมิ (2) **รูปไวยากรณ์ที่มีหน้าที่จำแนกประเภทของคำนามและจำนวนนับ** ได้แก่ ตัวบ่งชี้ประเภทย่อยของคำนาม (noun class) ซึ่งเป็นประเภททางไวยากรณ์ (grammatical category) ชนิดหนึ่ง คำบอกหมวดหมู่และคำบอกหมวดวัด เช่น *คนกวาดถนน* (คำว่า *คน* เป็นคำบอกหมวดหมู่ว่า คนกวาดถนนเป็นคนประเภทหนึ่ง) *ดิน 1 กำมือ* (คำว่า *กำมือ* เป็นคำบอกหมวดวัดปริมาณของคำนาม *ดิน*) และ คำลักษณนาม เช่น *ยาง 2 วง* (คำว่า *วง* ระบุคุณลักษณะของคำนาม *ยาง* ว่ามีลักษณะเป็นวงกลม) และ (3) **รูปไวยากรณ์ที่ทำหน้าที่ขยายคำนาม** เช่น คำว่า *ที่* ที่เดิมหมายถึงบริเวณใดบริเวณหนึ่งแต่ปัจจุบันคำดังกล่าวได้ขยายความหมายและหน้าที่ทางไวยากรณ์มาเป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค (relative clause marker) อาทิ *เขาเลือกคนที่พูดภาษาอังกฤษเก่ง* นอกจากนี้ รูปไวยากรณ์ที่ทำหน้าที่ขยายคำนามอีกประเภทหนึ่ง คือ รูปไวยากรณ์ที่ทำหน้าที่บ่งชี้ความเป็นเจ้าของ เช่น คำว่า *ของ* ในภาษาไทย อาทิ *กระเป๋าของฉัน* บุพบทลี *ของฉัน* ทำหน้าที่ขยายคำนาม *กระเป๋า*

ส่วนรูปไวยากรณ์ที่พัฒนามาจากต้นแหล่งที่เป็นคำกริยาส่วนใหญ่มีแรงจูงใจมาจากการปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียง เมื่อคำกริยาคำหนึ่งปรากฏในหน่วยสร้างกริยาในความถี่ที่สูง คำกริยาดังกล่าวก็จะสูญเสียคุณสมบัติของคำกริยา (verbal property) บางประการ เช่น การไม่ปรากฏร่วมกับสัทธิรรมเดิมทั้งที่เคย

ปรากฏร่วมกันมาก่อน หรือการไม่ปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้ปฏิเสธ (negative marker) คำกริยาที่สูญเสียคุณสมบัติดังกล่าว เรียกว่า **คำกริยาพร่องคุณสมบัติ** (defective verb) เมื่อคำกริยาเหล่านี้สูญเสียคุณสมบัติของคำกริยาซึ่งเป็นคุณสมบัติเชิงเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง คำกริยากลุ่มดังกล่าวก็มีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปเป็นรูปไวยากรณ์ประเภทต่าง ๆ อาทิ (1) **รูปไวยากรณ์ที่แสดงการกัมพันธ์หรือคำร่วมกริยา** (coverb) คำร่วมกริยาพัฒนามาจากคำกริยากรรมและมีคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกับคำบุพบท ตามทัศนะของลีและทอมป์สัน คำร่วมกริยาไม่ใช่คำกริยาเนื่องจากไม่ได้แสดงเหตุการณ์ที่ซับซ้อน แต่แสดงเหตุการณ์เพียง 1 เหตุการณ์เท่านั้น คำร่วมกริยาแสดงการกัมพันธ์ (case relation) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำนามกับคำกริยา เช่น นามนั้นเป็นสถานที่ ผู้รับสิ่งของ หรือผู้รับประโยชน์ ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นผลมาจากการเชื่อมอาร์กิวเมนต์ในประโยคเข้าด้วยกัน การกัมพันธ์จะมีความหมายสัมพันธ์กับความหมายดั้งเดิมของคำกริยาทางใดทางหนึ่ง เช่น ตัวบ่งชี้ผู้รับสิ่งของ “ให้” เช่น เขาเตะลูกบอลให้ดำ ตัวบ่งชี้ผู้รับประโยชน์ “ให้” เช่น เขาแก้ตัวให้แม่ (2) **รูปไวยากรณ์ที่บ่งชี้หน่วยสร้างทางวากยสัมพันธ์บางหน่วยสร้าง** เช่น คำว่า “ให้” ใน ผู้ใหญ่บ้านให้พวกเราจับมือกัน ทำหน้าที่บ่งชี้ในหน่วยสร้างกริติด (causative construction) หรือคำว่า ถูก และ โดน ในภาษาไทย อาทิ เขาถูกเชิญไปงานเลี้ยง เขาโดนรถชน ที่ทำหน้าที่บ่งชี้ในหน่วยสร้างกรรมวาจก (passive construction) และ (3) **คำกริยาช่วยที่บ่งชี้ประเภททางไวยากรณ์ต่าง ๆ** อาทิ การกณลักษณะ เป็นต้นว่า ตัวบ่งชี้การกณลักษณะต่อเนื่อง “อยู่” เขากำลังทำการบ้าน อยู่ ตัวบ่งชี้การกณลักษณะเสร็จสิ้น “ไป” เช่น เขาสลับไป เขาตายไปแล้ว สร้อยคอของ เธอหายไป เป็นต้น

นอกจากรูปไวยากรณ์ที่พัฒนามาจากต้นแหล่งที่เป็นคำนามและคำกริยาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้เขียนยกตัวอย่างรูปไวยากรณ์อีกประเภทหนึ่งที่มีลักษณะและคุณสมบัติแตกต่างจากรูปไวยากรณ์ที่กล่าวในบทก่อนหน้า รูปไวยากรณ์ดังกล่าว คือ **ดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติ** (pragmatic marker) ดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติเป็นรูปภาษาที่ไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่ารูปภาษาเหล่านี้คืออะไร มีความหมายว่าอย่างไร รูปภาษาเหล่านี้จะปรากฏในประโยคหรือไม่ก็ได้ หากไม่ปรากฏ ความหมายของประโยค

ก็ไม่ถึงกับเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ยกตัวอย่างเช่น คำว่า *well, you know, you see* ในภาษาอังกฤษ หรือคำว่า *หรือก นั้นแหละ เอ้า แหม เออละ* ในภาษาไทย ประเด็นสำคัญ คือ ดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติเกิดขึ้นจากกระบวนการใดระหว่างการกลายเป็นรูปไวยากรณ์หรือการกลายเป็นรูปวัจนปฏิบัติ (pragmaticization) นักวิจัยกลุ่มแรกเสนอว่า ดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติเป็นผลมาจากกระบวนการกลายเป็นรูปวัจนปฏิบัติ เนื่องจากดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติเป็นรูปภาษาที่ไม่ได้แสดงหน้าที่หรือข้อมูลทางไวยากรณ์เช่นเดียวกับผลผลิตของกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติเป็นรูปภาษาที่แสดงทัศนคติของผู้พูด แม้บางประการที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการเชื่อมโยงประโยคหรือตัวบทเข้าด้วยกัน หน้าที่ต่างๆ เหล่านี้ไม่ได้อยู่ในขอบเขตของไวยากรณ์ แต่เป็นขอบเขตของวัจนปฏิบัติ นักวิจัยอีกกลุ่มเห็นว่า แมื่อดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติจะไม่ได้แสดงข้อมูลทางไวยากรณ์เช่นเดียวกับรูปไวยากรณ์ แต่การเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่เกิดขึ้นกับดัชนีดังกล่าวคล้ายคลึงกับรูปไวยากรณ์ดังนี้ (1) การเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ เช่น ดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติมีพื้นที่ครอบคลุมในประโยคกว้างขึ้น เช่น *Many people hated it **indeed***. คำว่า *indeed* เป็นคำวิเศษณ์ขยายกริยาวิเศษณ์ *hated it* ส่วน ***Indeed**, many people hated it*. คำว่า *indeed* กลายเป็นดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติที่ทำหน้าที่ขยายทั้งประโยค และ (2) การเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงทางความหมายที่มีบทบาทสำคัญต่อการเกิดขึ้นของดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติ ได้แก่ การแข็งแกร่งขึ้นของความหมายทางวัจนปฏิบัติและการกลายเป็นอวัติสัย ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเสนอว่า ควรนิยามคำว่า “หน้าที่ทางไวยากรณ์” ให้กว้างและครอบคลุมหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติรวมทั้งหน้าที่ในการสร้างตัวบทให้มีเอกภาพและความกลมกลืน นอกจากนี้ คำจำกัดความของคำว่า กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ก็ควรต้องปรับเพื่อให้ครอบคลุมหน่วยทางภาษาที่ใหญ่กว่าคำ เช่น อนุประโยค ลำดับคำ และโครงสร้างที่ไม่ใช่เสียงเรียง (nonsegmental structure) และมองว่ากระบวนการกลายเป็นรูปวัจนปฏิบัติเป็นกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์แบบหนึ่งที่ไม่ใช่การกลายเป็นรูปไวยากรณ์ต้นแบบ

ส่วนที่ 4 สถานภาพการวิจัยกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ในภาษาไทย

เนื้อหาในส่วนนี้ ผู้เขียนนำเสนอผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษากระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ในภาษาไทย ผู้เขียนจำแนกงานวิจัยดังกล่าวเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นงานวิจัยที่ศึกษาการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ที่มโนทัศน์ต้นแหล่งเป็นคำนาม (กลุ่มย่อยที่ 1) หรือคำกริยา (กลุ่มย่อยที่ 2) แต่ละกลุ่มย่อยจำแนกตามแนวทางการศึกษา 2 ประเภท ได้แก่ แนวทางการศึกษาข้ามสมัย (diachronic study) และแนวทางการศึกษาเฉพาะสมัย (synchronic study) ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นงานวิจัยที่ศึกษากระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ในภาษาไทยจากมุมมองข้ามภาษา (crosslinguistic perspective) สถานภาพงานวิจัยของกลุ่มดังกล่าวจำแนกเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ กลุ่มย่อยที่ 1 ที่ผู้เขียนรวบรวมและวิเคราะห์ผลงานที่ศึกษาการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ในภาษาไทยแบบภาพรวมโดยเปรียบเทียบกับกระบวนการเดียวกันที่ปรากฏในภาษาอื่นๆ ที่อยู่ในพื้นที่ภาษา (linguistic area) เดียวกันซึ่งก็คือ ภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนกลุ่มย่อยที่ 2 เป็นการศึกษากระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ของคำต้นแหล่งคำใดคำหนึ่งโดยเปรียบเทียบกับกลายเป็นรูปไวยากรณ์ของคำต้นแหล่งที่แสดงความหมายแบบเดียวกันในอีกภาษาหนึ่งหรือในหลายภาษา พร้อมทั้งนำเสนอข้อสรุปของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ของคำต้นแหล่งที่มีความหมายเดียวกันในเชิงแบบลักษณ์ นอกจากนี้เสนอสถานภาพงานวิจัยดังที่ระบุข้างต้นแล้ว ผู้เขียนยังเสนอแนะแนวทางการวิจัยเรื่องกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในอนาคต

บทปริทัศน์

หนังสือเล่มนี้นับว่าเป็นตำราวิชาการเล่มแรกที่น่าเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์เป็นภาษาไทย ผู้ปริทัศน์ขอแนะนำจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ใน 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก คือ การแสดงจุดยืน (stance) ที่ชัดเจนของผู้เขียน ผู้เขียนแสดงจุดเด่นดังกล่าวในด้านการบัญญัติชื่อเรียกศัพท์เฉพาะ (terminology) เป็นภาษาไทยพร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบการบัญญัติศัพท์ดังกล่าวดังจะเห็นได้ชัดจากชื่อหนังสือว่า “กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์” ซึ่งแตกต่างจากชื่อที่ราชบัณฑิตยสภา (2560) บัญญัติ การบัญญัติชื่อดังกล่าวมาจากความตั้งใจของผู้เขียนที่ต้องการนำเสนอข้อมูลและเนื้อหาเกี่ยวกับการกลายเป็นรูปไวยากรณ์โดยภาพรวม ไม่ได้จำกัดเฉพาะภาษาใดภาษาหนึ่งเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ผลผลิตของกระบวนการดังกล่าวจึงไม่ได้จำกัดเฉพาะ “คำ” เท่านั้น หากผู้เขียนใช้ชื่อตามที่ราชบัณฑิตยสภายกบัญญัติก็อาจขัดแย้งกับเนื้อหาทั้งหมดภายในเล่มที่รูปไวยากรณ์ที่เป็นผลผลิตจากกระบวนการดังกล่าวเป็นทั้งคำศัพท์สัทรรดเดี่ยว รูปปฏิพัทธบท หรือแม้กระทั่งสัทรรดเต็ม อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยรูปไวยากรณ์ที่เป็นผลมาจาก *grammaticalization* ไม่ได้มีเพียงเท่านี้ ผู้เขียนจึงแสดงจุดยืนอีกประการหนึ่งว่า ในหนังสือเล่มนี้จะนำเสนอถึงรูปไวยากรณ์เฉพาะ 3 ประเภทข้างต้น ไม่รวมถึงรูปไวยากรณ์ในลักษณะอื่น อาทิ รูปไวยากรณ์ที่มาจากการเปลี่ยนแปลงลำดับของหน่วยประกอบ นอกจากนี้ การแสดงจุดยืนที่ชัดเจนอีกประการหนึ่งของผู้เขียน คือ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่ระบุไว้ในเนื้อหาของบทนั้นๆ เช่น ในบทที่ 4 ผู้เขียนระบุว่า กลไกทางปริชาณที่เป็นพื้นฐานของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์มีแนวโน้มที่จะเป็นนามนัย ไม่ใช่อุปลักษณ์ หรือในบทที่ 9 ที่ผู้เขียนระบุว่า ดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติเป็นผลมาจากการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ที่ไม่ใช่ต้นแบบ ข้อสรุปดังกล่าวมาจากข้อถกเถียงที่ว่า ดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติเป็นผลจากการกลายเป็นรูปไวยากรณ์หรือไม่ ผู้เขียนแสดงทรรศนะว่าควรนิยามคำว่า “หน้าที่ทางไวยากรณ์” ให้กว้างและครอบคลุมหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติรวมทั้งหน้าที่ในการสร้างตัวบท

จุดเด่นประการที่สองเกี่ยวข้องกับการเรียงลำดับเนื้อหา จากที่ผู้ปริทัศน์สรุปเนื้อหาพอสังเขปทั้ง 10 บทในหัวข้อที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า เนื้อหาทั้งหมดนั้นจำแนกเป็น 4 ส่วนหลักตามที่ผู้ปริทัศน์นำเสนอไว้ เนื้อหาทั้ง 10 บท (หรือทั้ง 4 ส่วนตามที่ผู้ปริทัศน์นำเสนอ) ล้วนเกี่ยวข้องกันดังนี้ เนื้อหาในบทที่ 1 ผู้เขียนนำเสนอถึงประวัติการศึกษาการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของมนทัศน์ดังกล่าว

จนกระทั่งปรากฏการณ์นี้ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง หลังจากนั้น ผู้เขียนก็นำเสนอความหมาย รูปแบบการศึกษา รวมทั้งประเภทของรูปไวยากรณ์ที่เป็นผลมาจากกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ส่วนในบทที่ 2 ผู้เขียนนำเสนอแรงจูงใจที่มีบทบาทต่อการกลายเป็นรูปไวยากรณ์พร้อมทั้งมีโน้ตค้นต้นแหล่งซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลป้อนเข้าของกระบวนการดังกล่าว เนื้อหาในบทนี้แสดงให้เห็นว่า การกลายเป็นรูปไวยากรณ์ไม่ได้เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยปราศจากแรงจูงใจอื่นใด แต่มีปัจจัย 2 ประการช่วยผลักดันให้เกิดกระบวนการดังกล่าว เนื้อหาทั้ง 2 บทสอดคล้องกันในประเด็นที่ว่า บทแรกนำเสนอความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ส่วนในบทที่ 2 นำเสนอแรงจูงใจหรือที่มาของกระบวนการดังกล่าว ผู้ปริทัศน์จึงรวมทั้ง 2 บทเข้าด้วยกันภายใต้หัวข้อความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ส่วนบทที่ 3-บทที่ 6 เป็นกลไกที่เกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับรูปไวยากรณ์ หากมองอีกมุมหนึ่ง เนื้อหาในบทที่ 3-บทที่ 5 นำเสนอกระบวนการ (process) ของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นสำคัญของหนังสือเล่มนี้ว่า การกลายเป็นรูปไวยากรณ์ถูกขับเคลื่อนด้วยกลไกทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ กลไกทางภาษาและกลไกทางปริชาน พร้อมกันนี้ เมื่อรูปภาษาหนึ่งๆ ผ่านการกลายเป็นรูปไวยากรณ์แล้ว รูปไวยากรณ์ดังกล่าวเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติทางภาษาไปในทิศทางใดบ้างทั้งในด้านความหมาย ด้านสัทอรรถและวากยสัมพันธ์ รวมทั้งด้านเสียง และการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ส่งผลต่อคลังคำ (lexicon) ในภาษาอย่างไร ส่วนเนื้อหาในบทที่ 6 นำเสนออีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ปัจจัยดังกล่าวก็คือ ความถี่ ผู้ปริทัศน์รวมเนื้อหาทั้ง 4 บทเข้าด้วยกันภายใต้หัวข้อกลไกและกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางรูปภาษาที่เกิดขึ้นจากการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ส่วนเนื้อหาในบทที่ 7-บทที่ 9 เป็นตัวอย่างของกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ กล่าวอีกนัยหนึ่ง เนื้อหาทั้ง 3 บทเป็นตัวอย่างของเนื้อหาในส่วนที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยบทที่ 3-บทที่ 6 นั่นเอง ผู้ปริทัศน์จึงรวมเนื้อหาทั้ง 3 บทเข้าด้วยกันภายใต้หัวข้อตัวอย่างของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ และบทที่ 10 ซึ่งเป็นบทสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนนำเสนอสถานภาพการวิจัยกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ที่ใช้ข้อมูลในภาษาไทยพร้อมทั้งนำเสนอประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในอนาคต ผู้ปริทัศน์จึงแยกบท

ดังกล่าวออกเป็นส่วนสุดท้าย คือ ส่วนที่ 4 สถานภาพการวิจัยกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ในภาษาไทย จะเห็นได้ว่า เนื้อหาทั้ง 4 ส่วนเชื่อมโยงกันโดยเริ่มจากความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ขั้นตอนและกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ตัวอย่างของรูปไวยากรณ์ประเภทต่างๆ และจบเนื้อหาด้วยสถานภาพการวิจัยจากการศึกษาในอดีตจนถึงปัจจุบันพร้อมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในอนาคต

จุดเด่นประการที่ 3 สอดคล้องกับความตั้งใจของผู้เขียนที่มีได้ต้องการนำเสนอกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ในภาษาใดภาษาหนึ่งเท่านั้น หากแต่ต้องการนำเสนอปรากฏการณ์ดังกล่าวจากหลายภาษา ด้วยเหตุนี้ ตัวอย่างที่ผู้เขียนนำมาใช้ประกอบการอธิบายจึงมาจากภาษาต่างๆ ทั่วโลก ตัวอย่างในหลายภาษาสนับสนุนว่า กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์มิได้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับภาษาใดภาษาหนึ่งหรือกลุ่มของภาษาที่อยู่ในเขตพื้นที่ภาษาเดียวกันเท่านั้น หากแต่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับหลายภาษาทั่วโลก ประเด็นดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในเชิงแบบลักษณ์ภาษา (linguistic typology) รวมทั้งการระบุสากลลักษณ์ (language universal) ของภาษามนุษย์ ตัวอย่างจากภาษาต่างๆ ที่ผู้เขียนนำเสนอ นั้นมาจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ชิ้นสำคัญหลายงานและหลากหลายภาษา จุดเด่นในข้อนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษากระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ที่ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าจะเริ่มศึกษาจากประเด็นใดก่อน หากอ่านหนังสือเล่มนี้อย่างถี่ถ้วนก็อาจจะพบแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์และใช้เป็นแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้เช่นกัน

จุดเด่นประการสุดท้าย คือ การเสนอแนะประเด็นการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเรื่องการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ในอนาคต ตำราวิชาการเล่มอื่นๆ อาจนำเสนอเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง แต่หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนเสนอแนะประเด็นที่ต่อยอดและพัฒนาเป็นงานวิจัยได้ต่อไปในอนาคต ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ บทที่ 10 ที่ผู้เขียนนำเสนอสถานภาพการวิจัยของกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ที่ศึกษาข้อมูลในภาษาไทย ผู้เขียนเสนอแนะประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น อาทิ พื้นที่ภาษาและการสัมผัสภาษา (language contact) มีผลต่อกระบวนการกลายเป็นรูป

ไวยากรณ์หรือไม่ อย่างไรก็ตาม การศึกษาการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ส่วนใหญ่จะศึกษาจากหน่วยศัพท์ที่มั่นคงต้นแหล่งเป็นคำกริยามากกว่าหน่วยศัพท์ที่มั่นคงต้นแหล่งเป็นคำนาม ประเด็นดังกล่าวแสดงนัยสำคัญอย่างไร ถึงแม้ว่าการศึกษาส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มดังกล่าวข้างต้น แต่ก็ยังมีหน่วยศัพท์อื่นๆ ที่น่าสนใจจะศึกษา เช่น หน่วยศัพท์ที่หมายถึง *เอา* ว่า ได้ ในภาษาไทยและภาษาอื่นๆ เป็นต้น นอกเหนือจากบทที่ 10 แล้ว ผู้เขียนยังนำเสนอประเด็นที่สามารถต่อยอดและพัฒนาเป็นงานวิจัยในอนาคตในบทอื่นๆ เช่นกัน อาทิ ในบทที่ 4 ผู้เขียนเสนอแนะให้มีการศึกษาบทบาทและปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างกลไกทางปริธานทั้งสอง ได้แก่ อุปลักษณะและนามนัย เนื่องจากการศึกษาในปัจจุบันเห็นว่า กลไกทั้งสองไม่ได้ทำงานแยกออกจากกันอย่างสิ้นเชิง หากแต่ทำงาน “ร่วมกัน” ผู้ปริทัศน์เห็นว่า ประเด็นดังกล่าวน่าสนใจที่จะศึกษาตรงที่ในภาษาไทย ยังไม่มีการศึกษาใดที่น่าสนใจ รูปไวยากรณ์ที่เป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลไกทางปริธานทั้ง 2 กลไกอย่างชัดเจน หรือในบทที่ 9 ผู้เขียนเสนอให้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติเชื่อมโยงในภาษาไทย เนื่องจากการศึกษาในประเด็นดังกล่าวยังมีไม่มากนัก หรือการศึกษาดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติคำอื่น นอกเหนือจากคำว่า *เอา* เช่น คำว่า *เสีย ออกไป ไว้* เป็นต้น จุดเด่นประการดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาและทำวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ที่ยังไม่ทราบทิศทางและแนวโน้มของการศึกษาว่า การศึกษาการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ที่ศึกษาข้อมูลภาษาไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันดำเนินไปในทิศทางใดและยังมีประเด็นใดที่ไม่ได้ศึกษาหรือยังเป็นที่ถกเถียงกันในทางทฤษฎี

นอกจากการนำเสนอจุดเด่นทั้ง 4 ประการแล้ว ผู้ปริทัศน์ขอนำเสนอประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ได้แก่ (1) **ความสัมพันธ์ระหว่างการขยายความหมายและหน้าที่ทางไวยากรณ์** เนื้อหาในบทที่ 5 ที่ผู้เขียนนำเสนอการเปลี่ยนแปลงประเภทต่างๆ ต่อรูปภาษาเมื่อรูปภาษาดังกล่าวผ่านการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ผู้เขียนนำเสนอการเปลี่ยนแปลง 3 ประเภท ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวัจนปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงทางสัทธิรรมและวากยสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงทางเสียง ผู้ปริทัศน์เห็นด้วยกับการเรียงลำดับ

การเปลี่ยนแปลงข้างต้นที่รูปภาษาที่ผ่านการกลายเป็นรูปไวยากรณ์จะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวัจนปฏิบัติก่อนการเปลี่ยนแปลงทางสัทอรรถและวากยสัมพันธ์ ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางเสียงอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ ไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด การพิจารณาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของรูปไวยากรณ์หนึ่งๆ จึงจำเป็นที่ต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทั้ง 2 ประการควบคู่กัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวัจนปฏิบัติส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์หรือทางไวยากรณ์ กล่าวคือ ในกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ รูปภาษาหนึ่งๆ จะผ่านการเปลี่ยนแปลงหลายระยะโดยในแต่ละระยะรูปภาษาที่พิจารณาก็อาจแสดงความหมายที่แตกต่างกัน และการแสดงความหมายที่แตกต่างกันดังกล่าวมีผลต่อการขยายหน้าที่ทางไวยากรณ์ของรูปภาษาที่พิจารณาเช่นกัน ดังนั้น การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรูปไวยากรณ์ในระยะต่างๆ ควรพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทั้ง 2 ประเภทควบคู่กัน ประเด็นดังกล่าวสนับสนุนแนวคิดสำคัญของภาษาศาสตร์ปริชาน ซึ่งเป็นกระบวนทัศน์ทางภาษาศาสตร์กระบวนทัศน์หนึ่งที่น่าสนใจว่า ระบบย่อยภายในระบบภาษาไม่ได้มีเอกเทศหรือแยกออกจากกันอย่างสิ้นเชิง จากประเด็นที่ผู้ปริทัศน์นำเสนอจะพบว่า ความหมายและไวยากรณ์ไม่ได้เป็นระบบย่อยที่แยกออกจากกัน

นอกจากความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางความหมายกับการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์หรือหน้าที่ทางไวยากรณ์แล้ว ผู้ปริทัศน์ขอเสนออีกประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ คือ **บทบาทของหน่วยสร้างต่อการกลายเป็นรูปไวยากรณ์** คำว่า “หน่วยสร้าง” ที่ผู้ปริทัศน์กล่าวถึงแตกต่างจาก “หน่วยสร้าง” ที่ผู้เขียนระบุไว้ในหนังสือเล่มนี้ หน่วยสร้างที่ผู้เขียนอ้างถึงนั้นเป็นหน่วยสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่เมื่อหน่วยศัพท์มาปรากฏในหน่วยสร้างดังกล่าวในความถี่ที่สูง ทั้งหน่วยสร้างก็อาจกลายเป็นรูปไวยากรณ์ได้อาทิ คำบุรุษสรรพนามราชาศัพท์ในภาษาไทย แต่คำว่า “หน่วยสร้าง” ที่ผู้ปริทัศน์อ้างถึงเป็นหน่วยสร้างที่เกิดจากการจับคู่ระหว่างรูปกับความหมาย กล่าวคือ รูป

ภาษาที่มาประกอบกันเป็นหน่วยที่ใหญ่ขึ้นแล้วเกิดเป็นความหมายใหม่โดยที่ความหมายดังกล่าวไม่ได้มาจากองค์ประกอบภายในหน่วยสร้างนั้น ความหมายที่เกิดขึ้นเรียกว่า ความหมายทางหน่วยสร้าง (constructional meaning) ประเด็นที่น่าสนใจ คือ หน่วยสร้างที่เกิดจากการจับคู่ระหว่างรูปกับความหมายดังกล่าวมีผลต่อการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ของหน่วยศัพท์หน่วยใดหน่วยหนึ่งหรือไม่ ยกตัวอย่าง เช่น การกลายเป็นรูปไวยากรณ์ของคำว่า “ให้” จากคำกริยาที่แสดงการเปลี่ยนโอนกรรมสิทธิ์เป็นตัวบ่งชี้ในหน่วยสร้างการีต (causative marker) อาทิ เขาให้ฉันออกไปข้างนอก เกิดขึ้นจากปัจจัยใดระหว่าง (1) การที่คำว่า “ให้” ปรากฏในหน่วยสร้างการีตที่แสดงความหมายเชิงหน่วยสร้างว่า หน่วยร่วมเหตุการณ์หน่วยหนึ่งมีผลให้อีกหน่วยร่วมเหตุการณ์หน่วยหนึ่งกระทำการบางอย่าง หากพิจารณาตัวอย่าง เขาให้ฉันออกไปข้างนอก หน่วยร่วม เขา มีผลให้หน่วยร่วม ฉัน กระทำการ ออกไปข้างนอก กับ (2) คำว่า “ให้” กลายเป็นรูปไวยากรณ์ด้วยหน่วยศัพท์เอง

บทส่งท้าย

หนังสือเรื่อง *Grammaticalization กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์* เล่มนี้นับว่าเป็นตำราวิชาการเล่มหนึ่งของวงการภาษาศาสตร์ในประเทศไทยที่น่าสนใจ แนวคิดสำคัญและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ดังกล่าวโดยละเอียด หนังสือเล่มนี้นับว่าเป็นแหล่งอ้างอิงที่มีคุณค่าสำหรับการต่อยอดประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการวิจัยในอนาคต ผู้ปริทัศน์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทปริทัศน์หนังสือฉบับนี้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการอ่านหนังสือเล่มนี้และช่วยสนับสนุนวัตถุประสงค์ของผู้เขียนที่ระบุไว้ในคำนำว่า “หนังสือเล่มนี้จะเป็นแรงบันดาลใจให้มีผู้เขียนหนังสือทางภาษาศาสตร์สำหรับผู้อ่านชาวไทยมากขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การทำงานวิจัยด้านภาษาศาสตร์ภาษาไทยและภาษาอื่นๆ ที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต”

รายการอ้างอิง

- กึ่งกาญจน์ เทพกาญจน. (2559). *Grammaticalization กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์*.
กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ ฝ่ายวิจัย คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2560). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ทั่วไป)*
ฉบับราชบัณฑิตยสภา. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.